

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Castellae.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67277)

PROVINCIA CASTELLAE.

OMPVTAT hæc Prouincia Castellana Socios quingentos & viginti; Sacerdotes ducentos viginti sex, reliquum ex hoc numero fratres sunt partim studiosi, partim operosi. Mortui triginta, de quibus suis in locis. In Societatem admissi sex & viginti, quorum alij Scholastici, alij domesticis officijs mancipati. Prouinciæ domicilia duo & viginti, de quibus hæc ager Historia, etsi Areualense & Legionense tacentur. Nam licet multa in vtroque acciderint digna quæ in Annales referantur, tamen propter rerum similitudinem vitanda satietas fuit, & lectorum, auditorumque fastidio consulendum.

DOMVS

DOMVS PROFESSA VALLISOLETANA.

IVVNT triginta sex, Patres octodecim, à quibus Nostræ Societatis ministeria grauiter exercita, illudque in eis nouum quod externis Grammaticæ discipulis, quos mercenarij Preceptores erudiunt, salubriter à Nostris consultum est, adhortatione publica eorum accommodata moribus. Restituta per Nostros plurima, sed quod vni cuidam redditum est propter pecuniæ magnitudinem prætermitti non debuit. Sacræ fidei Inquisitoribus ita Nostrorum probatur opera, vt ab eis frequenter adiuari velint. Et quia grauissima necessitas vrgebat annonæ, Nostrorum eluxit charitas, per quos multi egentes, quibus ipsa mendicitas pudori est, cocti panis remedium inuenerunt. Contigua nostris ædibus coempta domus aureis plus mille trecentis, illo donante, qui de nobis benè mereri non intermitit, neque suum nomen declarari patitur. Aspicit enim in coelum, atque ideo se vocari non finit in terris. Ad animum ex continuo labore recreandum hortus emi coeptus precio gratuito illo quidem, & à misericordia prouiso. Tabernaculum speciosum ad Christi corporis sacrosanctas ferias magnificentius celebrandas institutum apparatusque est, illorum tamen sumptibus, qui erga Nostros liberales esse solent, Dei que cultum promouere student.

Gg

COLLEGIUM VALLISOLETANVM.

SEX & quadraginta Ambrosiani huius Collegij Conuictores numerati, ex ijs multi valetudine vsi incommoda. Obijt frater Petrus Garcias Collegij perantiquus adiutor, & vir religionis memorandæ. In curandis ægrotis excelluit, & Collegij ianitor diuturnus, ijs qui fores impellerent gratiosus. Octauo Kal. Iulij (quem diem Iacobo Apostolo Hispaniarum patrono mater Ecclesia dicauit) fundationis memoria renouata est, quòd has ferias Illustrissimus Trascallensis Episcopus Collegij Fundator elegerit. Sacri magna celebritas. Pater Rector concionatus est, audientibus ex præcipua nobilitate, & ex Regio Senatu permultis. Non minor in Diui Ambrosij Collegij patroni ferijs celebritas fuit, præsentè Vallisoletano Antistite, qui nostris rebus maximè fauet, audientibusque ex Regio iudicio non paucis. In Theologia, Philosophiæq; studijs nulla remissio. Artium (vt vocant) cursus alter est additus in Anglorum gratiam. Ad pluuiam, quæ maximè desiderabatur, impetrandam Nostri publicam pompam communi Religiosorum omnium exemplo institui debere censuerunt. Ergo Collegium cum professa domo se coniunxit Patrum Fratrumq; numero admodum copioso. Itum est per vias publicas, obstupescente præ lætitia populo, & Urbis Senatu publica Nostros persona persequente. Nostros ad D. Mariæ insignem quandam Parochiam contententibus Diui Francisci sanctissimæque Trinitatis cœnobium recto cursu transeunda fuerunt; itaque ab vtriusque cœnobij monachis religiosa excepti pompa ad Deiparæ templum, quò intenderant magno cum Nobilium comitatu

tatu peruenerunt. Similiter in Philippi Regis funere pompa tristes à Professa domo Collegijs adscitis ad templum perducta maximum, ac vespertino exequiarum & matutino Sacri cantu Regi optimo parentatum. Collegij multorum annorum angustiae tandem aliquando laxatae, coempta domo nostris aedibus coniunctissima.

COLLEGIUM
ANGLICANVM
Vallisoletanum.

IN Anglorum Seminario decem Nostri commemorati, ex ijs Frater vnus mortuus, cuius sanctitatem alumni ipsi mirabantur. Eius locos tres Angli in Societatem admissi; Anglicani conuictores censi quadraginta tres, qui studia sollicitè tractant, & quo sint ad virtutem aptiores, spiritualibus sese commentationibus excoluerunt. Ex ijs vnus propter insignem eruditionem in Philosophia magister, in Theologia Doctor effectus, Anglicanum hoc Collegium omnium primus his honoribus illustrauit. Quinque sacerdotes post studiorum curriculum de more in Angliam amandati. Toletanus Archiepiscopus Gaspar Quiroga morti vicinus, huic Collegio annuos mille aureos sponte legauit, quorum primus fructus hoc anno legi coeptus. Qui regio consilio praesidet, Philippo ipso iubente, ad omnes tum ciuitates, tum earum Episcopos litteras dedit, quibus causas exposuit, quae Catholicum Regem impulerunt vt horum Seminariorum patrocinium susciperet. Factumque est vt quos Episcopi antea diligebant, nunc etiam ament. Et quidem Vallisoletani concionatores in Anglicanos alumnos ea laudum ornamenta congesse-

runt, quæ sine ingenti pudore audire ipsi non poterant. Templi maior capacitas est, & ad diuina officia peragenda commoditas. Per duos menses Philippo mortuo Collegium iusta persoluit, nono tamen Decembri die, multo celebrius parentatum, inscripti cenotaphio Græci versus, Latini, Hispani, Angli, Gallici, & emblematum eruditæ picturæ appositæ. Habita quoque funebris oratio, quam auditores ingenio & auctoritate præstantes valde approbarunt. Duo alumni ad Philippum hoc nomine tertium missi, qui extincti parentis primò tristitia significata, nouo Principi de Regno gratularentur, quos ille cum benignè accepisset, patris in Collegium beneficia confirmauit.

COLLEGIUM MEDINENSE.

HABITANT octo & triginta, illo excepto qui villæ custos est. Patres tredecim, fratres Dialectici totidem, latinitatis Magister vnus, reliqui domesticis addicti muneribus. In ferijs D. Lucæ audita oratio disertis Fratris, qui Dialecticam, & naturalem Philosophiam luculento sermone laudauit. Nam Pater Prouincialis in hoc peramplo Collegio eas artes, quæ sacræ Theologiæ præmittuntur, doceri voluit à præclaro Magistro, discipulosque elegit ex ipso flore Prouinciæ, quorum & in literis, & in virtute assidue exercitationes duo nobis gymnasia, alterum pietatis, & religionis, sapientiæ alterum representant.

Vallisoletanus Antistes cum Medinam tanquam in suam possessionem venisset, quæ Abbati proprio parere solita, Vallisoletana dioecesis est facta, lepida comœdia à

Nostris

Nostri exceptus, hoc sæpè Collegium inuisit, seque Nostri studiosum præbere non destitit: amat enim Societatem, & quia frater cuiusdam nostri est Patris, & quia Societatis meritorum æstimator verus.

COLLEGIUM

SALMANTICENSE.

DEGUNT quinquaginta sex, Patres decem & septem, Fratres Theologi quindecim, Philosophi octo, reliqui adiuuantes. Mortui duo ex opera domestica non minus religionis quam sedule actionis florescentes laude. Sacerdos vnus migravit ad Dominum Petrus Guzmanus, Theologiæ in hoc Collegio perdoctus interpret & cunctis morum lenitate charissimus. Iacturam duodecim fratres admissi refarsierunt, omnes literarum cultores vno excepto, qui domesticis est operibus destinatus. In concionibus eadem quæ solet esse frequentia, in confessionibus nulla omnino decessio. Quadragesimæ exempla quàm fructuosè narrentur exemplo est confessionum totius vitæ crebritas, vitæ religiosæ ineundæ consilia, cucullatorum in varijs cœnobijs hac de causa multitudo. Vnusque noster Nouitius his historijs tantum beneficium refert acceptum, quarum vobis se à Deo vocatum esse ad Societatem confitetur. Alter vbi quæ referebantur audiuit, ita compunctus est, vt statim adito Patre qui narrauit eidem, sua sit peccata confessus. Concionum celebritas cum ex alijs, tum ex virginis cuiusdam factis cognoscitur, quæ nobilis propinquo nobili iam iam nuptura, permissionis Pontificiæ diplomate allato, tamen audita Nostri concione ad eas se Virgines sacras contulit, quæ nudis pedibus gradiuntur, reclamantibus quidem virginis cognatis, sed populo ap-

plaudente, illisque approbantibus, qui suis quæque momenti ponderare solent. Quidam ex ordine Patriciorum & diues & ætate florens, cum se domi nostræ exercuisset, & sacerdotium, si quidem vxor obiret, animo conceperet; ea non paulò post mortua propositi memor, sacros ordines suscepit, & vitam agit nascentis Ecclesiæ Præsbytero dignam, ciuitate admirante.

SODALITAS purissimæ Virginis in dies floridior ascriptis Doctoribus Magistris, collegis maiorum insularum: sunt etiam in Sodalium ordinem cooptati ex auditoribus Academia nobilium quique, & Dynastarum filij. Accessit ad maximam commendationem Sanctissimi D. N. Clementis VIII. Iubileum hoc anno Congregationi Partheniæ concessum: per ampla strata exedra Congregatorum consultationibus, quæ cœtum omnem commodissimè capit, ut & cohortationes audiantur, & sacramenta Sodales seorsum & quietè percipiant. Feriæ sacrosanctæ Virginis, quo sint celebriores, & litaniam modulatiùs cantantur, inter primarios, ipsis optantibus distributæ. Die conceptæ Deiparæ sacro habitis comitijs Præfectus electus Canonicus quidam Hispalensis, qui nunc Salmanticæ viuit, homo eruditus, & munere illo dignissimus, reliqua item officia conuenienter alijs demandata. Propter inauditam famem, quam hoc anno Castilla passa est, multi externi Salmanticam conuenerunt egestate cogente, nec deerant ex incolis multi ad extremam inopiam redacti, sed Dei consilio quidam diuites partim laici, partim ex clero omnes mendicos in Hospitium commune compulso cibo singulis noctibus recreabant. Nostri prima nocte conuiuij ibi adfuerunt, & ex illis quos ante cœnam confessione expiarunt, tres manè inuenti sunt mortui, qui sine dubio Nostri non venientibus sine confessione decessissent. Itaque hoc admonitu nulla nocte Nostri non adsunt, adultosque audiunt, parvulos

tuolos erudiunt, multa que alia in tanta miserorum turba salubriter exequuntur.

ETSI collegij Salmanticensis plena & copiosa messis non patitur, vt hinc ad alia loca nostri operarij more Societatis excurrant; tamen hoc anno missi duo Nostri Lancia, que vulgò Ledesma dicitur, laborem quam optime locauerunt. Nam in hac Vrbecula nobilibus referta ita fructuose egerunt, vt ciues, qui Collegium expetentes per facultates id assequi non poterant, saltem missionum stabile domicilium promiserint. Confessiones generales tam Lancia, quam in eius municipijs plures fuere ducuntis: imperitat Lancia trecentis sexaginta sex pagis, quorum plerique ita inculti sunt, vt nec concio, nec catechismus in eis auditus esse à multis annis memoretur.

COLLEGIUM ABVLENSE.

LVIT hoc anno viginti sex, Patres sedecim, reliquos Fratres. Fructus cum externis copiosus, illeque nostris præcipue gratus ex horrido, & inculto solo eorum hominum qui reliqui ex Mahumetana illa perantiqua colluue veteribus Christianis semper fuere suspecti, & quoniam huius farine in hac Vrbe multi erant, multa sæpè tentata ab Episcopis, Parochisque remedia, frustra tamen adhibita. Nam neque conciones audiebant, neque sacramenta frequentabant. Enimverò quidam noster huiusmodi libertinos reducendi bonus artifex, Sodalitatem instituit, quæ homines ex media plebe coniungit, eisque decalogum explanat, & fidei mysteria, cum Hispanis opificibus, illi quoque aggregantur, qui ex Mauris oriundi suam religio-

nem Parochis & Pastoribus probare non solent. Ad utrosque singulis dominicis concio habetur: alacriter ipsi Semiarabes audiunt, ignorantiamque deponunt earum rerum, sine quibus salui esse non poterant. Domi quoque nostræ eisdem Dominicis pomeridiano tempore, centum & quinquaginta ab eodem Patre priuata monitione instituantur, ex quibus multi Mauri genere sunt, discunt Nostro præcipiente quemadmodum aperienda peccata sint, & exploranda conscientia, sectandæque virtutis & fugiendæ turpitudinis remedia traduntur: quin & publica hospitia & nosocomia ex Sodalitatis lege visuntur, vt non solum fide, sed etiam charitate se Christianos professi cæleste regnum assequantur. Societatis exercitijs initiati non pauci in his quidem cænobita concionibus & laurea magistris pernobilis, & qui suæ familiæ præstantioribus monasterijs sæpenumero præfuisse, qui cum se confessione vitæ totius expiasset, statuit orationem virtutum omnium fautricem nunquam omittere, eamque suis serio commendare decreuit. Benè nunnatæ quædam virgines, ipsique mundo mirabiles, Nostrorum ductu, ei se cœnobia dicarunt, vbi calceorum nullus est vsus. Duo nostri Sacerdotes dioceseos multa oppida perlustrarunt, & Iobileum à Romano Pontifice his Missionibus concessum promulgantes, omnium, qui idonei essent, confessiones & multorum generales audierunt, plurimorumque vitam & mores renouarunt. Nullus est pagus qui non eorundem Sacerdotum reuersionem efflagitet, duoque Castilla nobilioris frequentia à Patre Reçtore contendunt. Is ergo huius messis copia inuitatus per vniuersam Abulæ ditionem operarios mittere consuevit, neque desunt, qui se ad hoc munus libenter accingant. A Egidius Gonzales d' Auila, & Gutmanus Hierosolimitanus Ducis Ioannis sacræ militiæ crucifer, cum superiori anno ducentas tritici farucas, qui maiores quidam sunt modij,

Collegio

Collegio dedisset, hoc anno casulã & altaris textile dedit, stragulum trecentorum munus aureorum: idem bis mille donauit argenteos, peruulgandæ typisq; mandandæ P. Francisci Xauerij vitæ felix initium, quæ ex Latino in Hispanum est conuersa sermonem. Quidam nostris beneficus, mille aureos in illo foenore posuit, quem censum appellamus, vectigal annuum Collegij erit post obitum donatoris: idem cogitat quingentos addere.

COLLEGIUM PALENTINVM.

VIGINTI quinque numerati. Patres undecim, fratres Philosophi sex, cæteri in quotidianis muneribus occupantur, in Societatem adiutor vnus adscriptus. Palentini noui Episcopi primus in Collegium aduentus Philosophicis positionibus & præuia gratulatione celebratus, gymnasium Latinis, Hispanisque poematis ornatum est, ytrorumque argumentum Præfulis dignitas, & quod Nostros sua præsentia honestare voluerit grata laus. Legit Episcopus & Nostrorum voluntatis professionem in maximis bonis numerauit. Vir honestus è quodam Palentinæ Urbis municipio cum se à quibusdam notatum doleret, & infamia commotus Palentiam venisset, questum de iniurijs, neque res ex animi sententia caderent, coepit esse tristissimus & de suspensio cogitare. Hæc animo versanti quidam habitu viatoris occurrit & prior ita mœrentem affatur, Apparet te esse commotum, explica fodes quæ te cura sollicitat: non dubito quin in me agète aliquid leuationis inuenies: dū hæc & alia fictus consolator eloquitur, in medio se ponte vidit, qui læsæ existimationis detrimenta deplora-

rabat, cum viator, vel potius veterator, Remedium si quaeris, in promptu, inquit, est, præcipitium ex ponte: consiliumque pestiferum, mentiendi & fallendi artifex demon, rationibus urget captiosus. Miser homo specie fluminis subterlabentis illo suasu perterritus, signo se crucis armavit, & I E S V M identidem appellavit. Vocatus accurrit, & quid facti opus esset interior admonuit. Itaque memor eorum bonorum quæ I E S V Societas humano generi comparare solita est, in Collegium venit, & accersito Patre cum omnia exposuisset, malorum portum inuenit.

V R B I S Senatoribus cum Ecclesiæ Palentinae Canonicis magna fuerat & perniciofa dissensio, deque processibus & Iurisdictione multorum annorum certamen multis interuenientibus finire non poterat: sed Dei singulari ope & auxilio, P. Rector ab altero nostro adiutus, negotium ita transegit, ut nulla iam in posterum discordia metuenda esse videatur. Diuina apud Nostros meditati cum alij tum Religiosi duo, qui se duces alijs præbent eiusdem gustandæ dulcedinis. Insigne templum prope absolutum est, ad fastigiumque perductum.

COLLEGIUM BURGENSE.

ALVI T viginti sex, ex quibus Patres quatuordecim, in Iterensi Villa Sacerdos est vnus, duoque coloni fratres. De hoc tamen Collegiarum numero facta decessio est urgente pauperie, quæ ad Senatum Urbis relata omnium animos permouit; nam præ inopia operarij alio mittendi erant, & vix octo domus incolæ retinendi. Ergo Ciuitas iacturæ consuluit,
iplo

ipſo magiſtratu duce mille quingentos aureos priuata publica긑ue eleemoſyna corrogauit, qui ad trium annorum ſumptus noſtris erunt ſingulis hebdomadis partiendi. Societas ne tanto ſe beneficio præberet ingrata, operarios qui neceſſarij eſſent, ſe retenturam promiſit, neque vt cogitauerat Latinitatis gymnaſium occluſit, quo bene meritæ Vrbi grata redderetur. Ipſe긑ue Illuſtriſſimus Archiepiſcopus tantum pecuniæ ſuppeditat, quanta opus ſit ad tres noſtros humanitatis Magiſtros ſuſtentandos: quin etiam Vrbiſ Senatores de amouendo literario ludo cogitant, cui præfectus Doctor externus, vt illud nobis vectigal accreſcat: ſimiliter Burgenſis Eccleſia quemdam ſuum præceptorem in eundem finem tollere ſtudet, & quidem vtraque res in Regia curia ſollicitè agitur. In Societatem cooptatus eſt vnus Latinitatis auditor, quem parentes & nobiles & noſtri ſtudioſi, Deo libenter obtulerunt. In caſtello finitimo quidam ex equeſtri ordine ſiniſtra ſuſpicionem deceptus, ſponſam, & nobilem, & inſontem iugulare ſtatueraſt: id vbi Pater Rector eſt odoratus, eò ſe contulit, & bidui ſpacio ſponſi animum tranquillauit, incendium긑ue inimicitiarum mature reſtinxit, quod inter ſponſi ſponſæ긑ue propinquos ardere iam cœperat. Cum duo alij viri pernobiles pernicioſè iurgati eſſent, & alter alterum lethali ictu fauciaſſet, vnus Noſter audita confeſſione percuſſi, eò긑ue ad moriendum bene animato, vulneratori veniam impetrauit, diſſenſio긑ue ſuppreſſa quæ vtriuſque cognatos grauiter perturbatura eſſe videbatur. Quatuor foeminæ ex lupanaris coeno retractæ in vitæ honeſtate perſeuerant. Quidam noſter orbis puellis, quas habet multas hæc ciuitas, tutum domicilium comparauit, earum긑ue tum ſolitudini, tum pudicitæ charitate verè Chriſtiana prouidit. Quidam Collegij fautor ad Chriſti Domini noſtri corporis ſacroſanctas ferias celebriùs agitandas idoneam eleemo-

elemosynam largitus est: tantum denique contulit ad lampadis oleum quantum sufficit, ut ante diuinæ Eucharistiae tabernaculum appensa continuò colluceat. Matrona item Collegij amans aureos trecentos & quinquaginta donauit sacrae suppellectili renouandæ.

COLLEGIUM SEGOBIENSE.

DE numero incolarum, deque cum externis messe copiosa, & domestico copificum plurimorum catechismo, atque eorundem Sodalitio fructuoso nihil est noui. Vetus quædam sublata discordia inter nobiles Segobiae ciues, & mediae Urbis incolas, & inter mercatores, qui habitant in suburbanis, qui etsi homines noui, tamen freti diuitijs cum antiquioribus de potentia certabant. Timor erat non leuis, ne dissidium cæde quorundam, & grauissima Dei offensione funestum fieret, sed diuina bonitas Societati hoc dedit, ut per eam omnis contentio sedata quiesceret. Nam utraque pars negotium Societati omnino permisit, nosterque vnus delectus quasi arbiter litis odiosa, rem feliciter consummauit. Villæ castrinensis excursio, ad oppidum frequentissimum opinionum, & expectationi respondit, præter conciones concursu plenissimo, quarum vix numerus iniri possit, Ecclesiastici enim laicis firmo fœdere sociati, & lis antiqua composita quæ malè habebat utrosque.

COLLEGIUM NUMANTINVM.

FVNCTIONES Societatis propriæ diligenter obitæ, in custodijs publicis labor ingens; nam remigio addicti ex varijs locis huc catenati mittuntur, quos Nostri pro viribus erudiunt, & ad legalè illam seruitutem sceleribus debitam fructuosè ferendam adhortantur. Quidam perditè vixerat, & digito notabatur; at vbi se ad orandum recepit, & domi nostræ diuina commentatus est, singulari vitæ correctione publicam infamiam publico laudis præconio mutauit. Virgo non minus honorata, quam inops, Nostrorum suasu à quodam pecunioso dotata, ex naufragio pudicitia quod timebatur euasit.

NOSTER vnus Sacerdos ad varia oppida excurrens & multa gessit, & illud in primis quòd foeminam publico adulterio infamem, à pellicatu deterruit, & post generalem confessionem in templo hominibus referto quos diei festi celebritas coegerat, Eucharistiam sacrosanctam populo applaudente percepit. Alteri idem Pater opportunè succurrit, quam penuria ipsa cuiusdam diuitis fecerat concubinam, conniuentem ad flagitium matrem, cuius inopiam filia turpissimo quæstu subleuabat, non sine vulgi offensione & mariti iniuria, qui adulteri potentiam reformidans, quò se verteret, nesciebat; itaque viro redita in Dei obsequio perseverat, & ne relabatur, vtrique necessitati Pater occurrit. Perillustris Ferdinandi à Padilla fundatoris, ex Oxoniensi, (cuius Prior erat) Ecclesia cathedrali, in nostrum templum honorifico Urbis illius Optimatum comitatu, sunt ossa translata, occurrentibus Proceribus Numantinis, exequiæ hic ea pompa celebra-

ta,

ta, quam Ferdinandi conditio, & in Societatem charitas deposcebat. Recondita ossa in elaborato tumulo, & ad dexteram altaris partem collocata. Obijt Frater Franciscus de Belasco admodum senex; ætatis quippe annos tres & septuaginta compleuerat, ex quibus in nostra Societate quatuor & viginti consumpserat, Collegij procurator antiquus, qui cum matrimonio colligatus olim fuisset, & ex vxore quatuor filios suscepisset, illa mortua, binisq; liberis extinctis, se & duos reliquos Societati mancipauit, cum iam annis quatuordecim petiuisset. Nam quia duo filij paruuli erant, dum adolescerent expectauit, vt ad eam peruenirent ætatem, quæ religiosæ militiæ idonea esset. Paupertatem præcipuè coluit, cuius præclara dedit documenta. Mors vitæ consentanea fuit, & in ea mira securitas. Aiebat enim nihil sibi esse timendum, qui annos quinquaginta duos Christo seruiuisset. Priusquam noster esset, mercator fuerat, illoque implicitus officio, negocijs impediri non potuit, quo minus singulis hebdomadis confessione expiatus, cælesti se pane reficeret. Hac igitur spe erectus animam suam reddidit creatori eò alacrius, quò duos filios Societati dicatos ad immortalitatem præmisisset, obitu præmaturo illo quidem, sed tamen patri non ingrato, qui quos Societati dedisset, eos in Societate mori cupiebat.

COLLEGIUM VILLAGARSIENSE.

 AB ET Probationis hæc domus sexaginta, quorum plerique Nouitij. Latinæ scholæ quasi fluuiorum accessione creuerunt, intermissis trium Collegiorum studijs, quæ sibi à pestis contagio

contagione metuebant. Societatis munerum cum externis fructus extitit, cuius ex vno dumtaxat exemplo, ne sim longior, specimen capere licet. Venit ad Nostros ex rusticano oppidulo quidam impostor, qui concubinam suam iactabat esse vxorem, & matrimonij simulatione loci Parochum, incolasque fallebat: sceleris grauitatem augebat adulterij turpitude: suam enim ipse reliquerat vxorem, cui erat Christiano ritu coniunctus: ille tamen ex Nostris cui dolum adulter patefecit, fucatas nuptias Deo auxiliante dissoluit: nec ante rem vrgere destitit, quam ipse ille nugator propria repetita coniuge, quæ longè aberat, ex vitiorum & mendaciorum emerfit labyrintho.

EXCVRSIONES salutifera duæ, altera ad celebre municipium, vbi præter innumeras confessiones, nostri Sacerdotis conciones incredibili cunctorum studio auditas esse anticipata publica munera testabantur, & vt concioni locus esset audiendæ, in sacris etiam clericorum præcursorio, vt omnes répestiuè ad audiendum concionatoré accurrerent. Altera ad urbem Zamorensem quæ Religiosorum plena familijs, tamen duos Nostros, alterum diuini verbi præconem; alterum confessionum auditorem libentissimo ciuitatis Episcopo ita excepit, audiuit, occupauit, vt tres iam menses commorantes exire non sinat, nouamq; famem ad Nostrorú epulas afferat. Fluij Sicci, quæ forum Egurorum antiquis fuit, nunquam missio conquiescit. Concionatoris acceptæ conciones, & inter quosdam Ecclesiasticos cruenta rixa composita feliciter. Egentes in tanta annonæ difficultate extraordinarijs sumptibus à Nostris adiuti. Voluptas ex hac Nostrorum missione Illustrissimæ Magdalenæ Vfloæ obitu, quæ Collegij huius & duorum præterea fundatrix, & mater erat, insulsior est facta. Et si mortis tristitiam moriendi sanctitas consolabatur, & pietas testamenti, Vallisoletto, vbi
diem

diem clausit extremum, cum viduarum orborum, & e-
gentium omnium luctu incredibili, corpus delatum est
ad hoc Villargiense Collegium, non sine celebri filiorum,
id est, Nostrorum comitatu, & in templi nostri sacello
maximo, dignissimis humatum exequijs. Collegij vecti-
gal auctum aureis bis mille, quos ex vicina vrbe recupe-
rat facili negotio quotannis Oeconomus.

COLLEGIUM
MONTISREGII.

ENSI viginti duo, Patres octo, Fratres lati-
nitatis Magistri duo, Philosophi totidem, qui
ex proposito numero restant adiutores; qui in
trium illarum disciplinarum Dialecticæ, Phy-
sicæ, Metaphysicæ studio decertabant, ad metam perue-
nerunt, discendiq[ue] curriculum generales positiones ter-
minarunt, propugnante vno ex Fratribus, & se perstrenuè
gerente. Gymnasium & epigrammata & peristromata
decorabant. Aderant municipales Iudices, & alij nõ infi-
mæ fortis. Parochi suas de conscientia quæstiones defe-
runt. Oppidanorum ex varijs locis sine numero confes-
siones. In quodam pago cum noster verba fecisset, homi-
nem vnum alteri intensum ita commouit, vt publicè
ad ædes illius, quem oderat, properans, veniam offensæ
petierit, nulla pacis conditione recusata. In alio pago
idem Noster eleemosinam suavit pro concione ad lectos
sternendos multis agris iisdemq[ue] mendicis. Fuitq[ue]
auditorum tanta docilitas, vt corrogatis nummis, vesti-
busq[ue] ex lino, & lana collectis cubilia instrui coeperint,
ad multorum valetudinem subleuandam. Inter virum &
uxorem lis mota de adulterio, quod maritus coniugi pu-
dicæ

dixit obiectum testibus probare conabatur, eratque vulgi magna offensio, Dei beneficio nostri cuiusdam Sacerdotis diligentia perfecit, ut omissa fori contentione, & oblitteratis iniurijs maritus uxorem domi reciperet, & ad pristinam pacem sedato iam pectore remigraret.

PATER socio Fratre percelebre Lusitaniae ditionis Castellum Collegio nostro vicinum adiuit, in quo factiones erant non minus vetustae, quam perniciosae. Tres namque familiae sibi inuicem aduersae publicam pacem perturbabant. Decem numerabantur varijs occisi temporibus, multique saucij, exules ea de causa quamplurimi, partim in Africa, partim in India, vel factae caedis, vel inflicti vulneris poenas dabant. Hoc ipso anno haereditaria simultas quemdam virum pernobilem ex sacra Cruciferos Christi militiae medio sustulerat; concordiae diu a multis oprata, irrita omnino remedia, quae viri & sancti & sapientes adhibere cupiebant: tamen Dei clementia, piorum exorata precibus, per Nostrum Sacerdotem funesto dissidio finem imposuit. Nam cum Pater in illa concione de Apostolorum pedibus a Iesu Christo suppliciter lotis, nactus occasionem, ex Dei praepotentis aduersus Iudam traditorem immensa bonitate, de fraterno amore, deque iniurijs condonandis egisset, die postero, qui sacrosanctae Dei matri sacer est, sex & octoginta amicitias in ipso templo inaudita quadam celeritate constituit. Aderat loci Iudex & concordia in publicas tabulas referebatur, ad sanctiorem foederis firmitatem. Hac enim paciscendi cautione prouisum est, ne pristina bella renouarentur. Vocati omnes quorum intererat, statim veniebant, seque illorum quibus inimici fuerant amicissimos esse velle testabantur, cum lachrymis & mutuo pedum osculo inueterati odij veniam alteri ab alteris supplices precabantur. Inuenta mater est, quae duorum filiorum necem atrocissimam illo die condonauit. Quidam, Hodie,

diem clausit extremum, cum viduarum orborum, & egentium omnium luctu incredibili, corpus delatum est ad hoc Villargiense Collegium, non sine celebri filiorum, id est, Nostrorum comitatu, & in templi nostri sacello maximo, dignissimis humatum exequijs. Collegij vectigal auctum aureis bis mille, quos ex vicina vrbe recuperat facili negotio quotannis Oeconomus.

COLLEGIUM MONTISREGII.

CENSI viginti duo, Patres octo, Fratres latininitatis Magistri duo, Philosophi totidem, qui ex proposito numero restant adiutores; qui in trium illarum disciplinarum Dialecticæ, Physicæ, Metaphysicæ studio decertabant, ad metam perueniunt, discendi que curriculum generales positiones terminarunt, propugnante vno ex Fratribus, & se perstrenuè gerente. Gymnasium & epigrammata & peristromata decorabant. Aderant municipales Iudices, & alij nõ infimæ sortis. Parochi suas de conscientia quæstiones deferunt. Oppidanorum ex varijs locis sine numero confessiones. In quodam pago cum noster verba fecisset, hominem vnum alteri intensum ita commouit, vt publicè ad ædes illius, quem oderat, properans, veniam offensæ perierit, nulla pacis conditione recusata. In alio pago idem Noster eleemosinam suavit pro concione ad lectos sternendos multis agrorum iisdemque mendicis. Fuitque auditorum tanta docilitas, vt corrogatis nummis, vestibusque ex lino, & lana collectis cubilia instrui coeperit, ad multorum valetudinem subleuandam. Inter virum & uxorem lis mota de adulterio, quod maritus coniugi pudicæ

dicæ obiectum testibus probare conabatur, eratque vulgi magna offensus, Dei beneficio nostri cuiusdam Sacerdotis diligentia perfecit, vt omiffa fori contentione, & obliteratis iniurijs maritus vxorem domi reciperet, & ad pristinam pacem sedato iam pectore remigraret.

PATER socio Fratre percelebre Lusitaniæ ditionis Castellum Collegio nostro vicinum adiuit, in quo factiones erant non minus vetustæ, quàm perniciosæ. Tres namque familiæ sibi inuicem aduersæ publicam pacem perturbabant. Decem numerabantur varijs occisi temporibus, multiq̃ue saucij, exules ea de causa quamplurimi, partim in Africa, partim in India, vel factæ cædis, vel inflicti vulneris pœnas dabant. Hoc ipso anno hæreditaria similtas quemdam virum pernobilem ex sacra Cruciferos Christi militia è medio sustulerat; concordie diu à multis optatæ, irrita omnino remedia, quæ viri & sancti & sapientes adhibere cupiebant: tamen Dei clementia, piorum exorata precibus, per Nostrum Sacerdotem funesto dissidio finem imposuit. Nam cum Pater in illa concione de Apostolorum pedibus à Iesu Christo suppliciter lotis, nactus occasionem, ex Dei præpotentis aduersus Iudam traditorem immensa bonitate, de fraterno amore, deq̃ iniurijs condonandis egisset, die postero, qui sacrosanctæ Dei matri sacer est, sex & octoginta amicitias in ipso templo inaudita quadam celeritate constituit. Aderat loci Iudex & concordia in publicas tabulas referebatur, ad sanctiorem fœderis firmitatem. Hac enim paciscendi cautione prouisum est, ne pristina bella renouarentur. Vocati omnes quorum intererat, statim veniebāt, seque illorum quibus inimici fuerant amicissimos esse velle testabantur, cum lachrymis & mutuo pedum osculo inueterati odij veniam alteri ab alteris supplices precabantur. Inuenta mater est, quæ duorum filiorum necem atrocissimam illo die condonauit. Quidam, Hodie,

dixit, iucundè viuo, nam anni triginta quos in ciuili discordia contriui, semper mihi fuere tristissimi. Illud accidit sane permirum vniuerso populo teste. Est in castello, quod diximus, coenobium D. Francisci, cuius incolæ pedibus nudis incedunt; monachorum amici contendunt, vt vnus ex illis sancto die Iouis, qui coenæ Dominicæ sacer erat, concionetur, etiam si Noster aduenerit, silentium enim nostro dicente non satis Monasterio fore decorum: parat se Franciscanus concionator, & quæ præuiderat, ex memoria effluunt: iterum ac tertio præmeditatur concionem, & tamen totius obliuiscitur, quoties se comparat ad dicendum. Monachus amicis quid euenerit syncerè narrat: At in suggestum, inquit, ascendas oportet, vnoque verbo pronunciato descendas: morem gerere rogantibus in animum inducit, sed statim se ita raucum sentit, vt ne vnâ quidem illam vocem quæ amicis satis erat, posset emittere. Ergo ne feriæ illæ, quas celeberrimas per se celebriores mos patriæ faciebat (non enim in pagis minoribus sacra Eucharistia in Augusto monumento à Parochis reconditur: sed ad primariam Principis Urbis Ecclesiam vndique acceditur, quo fiat pompa frequentior) concione priuarentur, rogatus est Noster, vt Ecclesiastes esset. Fuitque illa concio amicitiarum effectrix, quæ diuino consilio nostro erat Patri, hominibus frustra obsistentibus, reseruata, quin & ipse Monachus in ferijs Christi à mortuis existentis cum iam raucessere desisisset, in concione quam habuit ad populum, iureiurando affirmavit concionem, quam ter edidicisset, ter ex mente prorsus excidisse, eamque fuisse causam cur in ferijs coenæ Domini mutus tacuisset.

E R A T in hac ipsa Vrbe vetus cōsuetudo, vt parentes in liberos animaduertent sicubi se cum inimicorum filijs sociassent, quasi propositum esset vt pueri cum lacte materno odium etiam sugerent in aduersæ partis homines &

nes, & eorum progeniem, ipsa que pestilens discordia hæredum successione fieret immortalis. Igitur cum pueri quibus statutum erat atque adeo ingenitum maiorum inimicitias persequi, parentes amicos fieri cernerent, ijs à quibus antea capitali odio dissidebant, à Fratre catechismum exercente petunt vt se etiam cum pueris inimicis consociet atque coniungant: id cum Frater effecisset, & hos cum amplexu copulasset, ad promiscuum ludum atque communem abire iussit: hæc noua lux magna ex parte illi charitati refertur accepta, quæ ciuitas in tanta cibi inopia quadringentos pauperes alebat. Amicitiarum fructus statim legi coeptus conuiuiorum frequentia, quibus se vicissim & inuitare, & exhilarare non desinunt. Professi suam iam vitam esse vitalem. Denuò scripta lex est, & publica auctoritate sancita, vt qui rupto fœdere auspicijs icto felicibus ad priorem dissensionem perniciose leuitate redierit, ab omnibus communiter oppugnetur, turboque & tempestas pacis habeatur. In templo olim ad sacra audiendum catapultæ plusquam quinquaginta videbatur, nam aduersariorum timor ferro, & his manuarijs tormentis, quæ glandem mortiferam vi sulphuris adactam iaculantur, homines armabat, nunc tâta pax est, vt ne gladius quidem ille vulgaris appareat, quem sagati homines causa ornatus accingunt. Stat hæc Urbis seditio aureorum centum millibus, quippe & conditio, & multitudo personarum, & intestini belli diuturnitas, domos quamuis locupletes exhauserat. Hactenus de inclyta missione.

H O C omne regnum fame laborat & peste, studiaque æstiuis caloribus intermissa ne Octobri, vt fieri solet, repeterentur, vicina lues impediuit; quæ circumiacentes vicos peruagata, collegioque proxima, nondum tamen montem hunc regium infecit. Contagiosis Nostrorum opera denegata non est, in medio campo ad audiendas confessiones tali arte constitutæ sunt sedes, vt Patres cor-

ruptę aureę perniciem situ ipso declinent, & pestem auersi defugiant. Itaque confessione audita plurimorum, Nostri adhuc à peste, quę Deo sit laus, intacti perseuerant, imminentis periculi metus generalium confessionum suavor fuit, tempestiueque Nostri sanos ad sacramenta inuitarunt, quibus illi perceptis se ad pestem animosius comparabant.

**COLLEGIUM BEL-
LIMARENSE, ET LV-
CRONIENSE.**

 VINQVE vixere, tres Prębiteri, duo Fratres laici, munia ab vtrisque perstrenuę obita pręsertim in missionibus, quas qui hęc degunt nisi frequentent propter exiguam oppiduli messem ociosi erunt. Ergo semper ad vicinos pagos accurritur, sed duę excursions ad duo maiora oppida fructum tulere maiorem. In altero propter anni sterilitatem monachis exclusis, qui in Quadragesima concionari solebant, noster est Sacerdos cum communi cunctorum gaudio retentus, quo suadente que monachis illo in loco verba facientibus quotannis eleemosyna dari solebat, nihilominus à populo quamuis indigo contributa est. Conciones in hoc oppido quàm studiosę audiuntur pręter insolitam frequentiam & confitentium ingentem numerum restata pax est multorum allata discordijs. Die coena Domini, cum eorum qui se diuerberant ordinanda pompa esset, ecce subito demone instigante quorundam Ecclesiasticorum de præcurrendo commota lis est; sed Patris valuit auctoritas, & omissa vtri anteirent contentione, quietę peracta est res. Altera ad oppidum Burgensi ciuitati

uitati vicinum, in quo vnus Noster tam sedulam confessionibus & concionibus nauauit operam, vt audiendi perseverantia ingentem admirationem commouerit. Collegij possessiones tributo liberata: & anniuersaria pensione sublata Collegę plures erunt. In Lucronensi agro laboratur, vt solet, & ad sacrum instrumentum eleemosyna trecentorum aureorum corrogata.

COLLEGIVM POMPEIOPOLITANVM, ET
VERGARENSE.

POMPEIOPOLI recensiti Nostri septemdecim; Patres decem, Fratres septem: domi & foris Societatis viget industria. Duo Nostri, Episcopo rogante, varia dioeceseos oppida percurrerunt, & indisti occasione Iobilei plenos ex messe manipulos reportarunt. Latinitatis studia restituta, quę Societas iustis de causis ademerat. Discunt apud Nostros quadringenti, præter triginta auditores illius scholę, quę est de Confessionis sacre quæstionibus ad Parochos informandos. Ciuitas carendo magis quàm fruendo condidicit quanti esset æstimandus erudiendę iuuentutis labor. Itaque quatuor nostris Magistris totidem classes libenter ædificat, & ad eos alendos, qui humaniores literas docent, nummos aureos ducentos quinquaginta in annos singulos libenter elargitur.

IN Vergarensi vinea colenda decem occupantur, sex Sacerdotes, & quatuor adiutores. Excursio vna ad inferiorem Nauarram fructuosa. Quipuscuanos quosdam populos in reditu Pater missus inuisit, & quibusdam vitijs obuiam itum, quę vsu inueterauerant. Pridiē Kalen-

das Augusti, quem diem nostri Patris Ignatij felix obitus nobis celebrem facit, dedicatum est Collegij Templum primi sacri cantu, & salutifera concione. Domus templi vicina coempta, & quædam terræ portio cohærens ad situm ampliorem.

COLLEGIUM COMPOSTELLANVM.

VERSATI quatuor & viginti, Sacerdotes nouem, Fratres dialectici totidem: cæteri manuum labore deseruiunt. Priusquam pestis omnia funestaret, literarum, & religionis officia suum cursum tenuerunt, & ab elementarijs pueris acta comoedia est in circumcisi IESV Christi ferijs adeo lepidè, vt ciuitas illo munusculo capta esse videatur: illoque ex die Alphabetica nostra schola quasi maiore coepit libra ponderari. Ingrauescente fame Nostri mendicis, quos summa necessitas passim humi sternebat, panis, carnisque subsidio succurrerunt, eorumque simul audita confessio. Idem præstitum his, quos ciuium charitas vnum in locum collegerat. Post pestis initium nihilo Nostri fuere tardiores. Auditi enim sunt & qui in Collegium contacti veniebant, & qui foris peste grassante Collegij fores pulsare non poterant. Denique contagio manauit ad Nostros nullum periculum animarum causa fugientes: & in proximorum salute procuranda vitam profudè Sacerdotes duo Franciscus Montoya, & Ludouicus Gutterius: Montoya quidem confessarius aptissimus, & ex loco superiore adhortator ad virtutem eximius: Gutterius concionator egregius, & humaniorum literarum valdè peritus: nam Seminario præfuerat, & morum sua-
uitate

uitate cunctorum animos rapiebat. Obiēre attacti peste tres fratres adiutores, Antonius à Fonte, Franciscus Ceresus, Petrus Rodericus, quorum adiumenta, & mores probatissimos Compostella vniuersa desiderat. Extinctus etiam est cum magno non Collegij solū, sed etiam Pro- uinciæ dolore, frater Petrus Peralta Areualensis, genere nobilis, virtute longè nobilior, qui cum in eloquentiæ Seminario Medinæ fuisset, mirumque sui dedisset speci- men, & vno anno Grammaticam summa cum laude Vil- lagarsia docuisset, Compostellam ad artium cursum, vt vocant, missus, cum positiones illius doctrine defendisset, pestilentia decessit, fuitque amabilis adolescentis funus valde lachrymatum: & cum periculum esset ne cæteros Dialecticos pestis absumeret, Compostella cum magistro exire iussi discipuli, & in tutiore regione collocati, studia feliciter persequuntur. Neque tamen Collegium quamuis infectum vacuum omnino fuit: duo namque relictī Patres ad remedium incolarum Urbis Iacobi Apostoli sepultu- ra decoratæ, & nonnulli adiutores. Illustrissimus Archie- piscopus alphabeticum ludum fundauit annuis trecentis, eritque hæc rudium schola tanta optimi Præsulis liberali- tate perennis quidam fons ad Urbis pueritiam Christia- nis præceptis imbuendam, præter legendi, scribendique commoditatem, quæ ipsis gratuita parentibus multorum succurrit inopia.

C O L L E G I V M
O V E T E N S E.

R A T R I B V S, qui Græcas literas, Latinas- que in hoc Collegio discebant biennio elapso ad Dialecticæ cognitionem Medinam transla- tis sex Nouitij successerant, qui tamen paulò

post pestis formidine aut iam grassantis, aut certè aduentatis, cum suo magistro exire còpulsì, Patres Collegij sollicitudine liberarunt, quos fratrum cura vehemèter angebat, & quidem puro adhuc cœlo morbi vsitati vis patrè Ferdinandum Gomefium nobis eripuit, & fratrem Ioannem Tolosam. Ille religionis in Deum, & charitatis aduersus homines rara dederat documenta: hic vitæ sanctitate & architectandi domos industria laudabilis, magnū suū reliquit desiderium. Mortuus est etiam vulgari febre frater Aluarus Gusmanus magnæ expectationis adolescens, quem nemo vidit quin statim adamaret, adeo in virtute & ea literata profecerat: Græcas enim, Latinasq; literas feliciter erat adeptus. Castitatis se voto à prima pueritia constrinxerat, & adhuc mundanus nec in Societatem receptus, qualis in Societate futurus esset ostendit, Zamoræ natus generis claritatem à maioribus acceptam præpropera virtute reddidit clariorem. Exin sæua pestis duos nostros Fratres quotidianis operibus mancipatos extinxit Ioannem à Campo, & Ioannem Gomefium; Neque Fratri Petro Fernandez pepercit, qui Ludimagister erat & pueros elementarios cum laude docebat. Sex nostri Sacerdotes, quibus per Prouincialem licuisset exire, tamen se communi consilio proximorum saluti commemorabili charitate deuouerunt: & cum bis mille Astures peste decēserint, neminem qui sacramentorum capax esset, in expiatum abire sunt passi, tantæque adhuc post tot mensium labores iuuandi proximos alacritas est: vt per vicos & plateas homines vocibus ad confessionem excitare non intermittant, estque pro miraculo illorum vita, quam nec dira lues absumpsit, nec labor immensus oppressit.

COLLEGIUM
MONTISFORTIS.

HO C nobile domicilium pestis inuasit ita crudelis, vt vnus dumtaxat sit Frater incolumis. Obijt ipse Rector P. Ioannes Sa, cuius & Romæ, & in hac Prouincia satis erat spectata religio. Vir apprime modestus, & tractandorum peritus artifex animorum, patria Beneuentanus: Nouitijs quondam præfuerat, quos & vita, & doctrina mirabiliter instituebat. Rectorem sequutus est P. Ioannes Couusgiennensis, vir verè humilis, & miræ patientiæ. Nam quicquid erat domi ponderosum libentissimè subibat, instabat, & architectis & operarijs in sumptuosa mole Collegij, suæque ipse manu vrgendi operis causa multa faciebat; sed pestis atrox Collegium opportunissimo administro priuauit. Duos insuper necessarios fratres pestis ademit. Michaelem Hallum, & Ioannem Ribillam. Ante pestis aduentum & cælo nondum insalubri tres in eodem Collegio mortui, duo ex illis fratres Ioannes Euia, & Petrus Velascus, seduli domesticarum rerum actores: & Pater Ludouicus Ribera Abulensis lachrymarû dono, & misericordia erga inopes commendandus, quibus si ægroti essent, cibum manu in os porrigebat, & Christianæ miserationis exemplo diuites homines ad erogandum excitabat. Mitto concionandi peritiam, & assiduitatem cubiculi, ex quo tum egrediebatur, cum necessitas postulabat.

COLLEGIUM
 SANCTANDERIENSE,
 Portum Sancti Emetrij dicebat
 Antiquitas.

VPERIORIBVS annis pestis quæ hic primùm infedit, impedimento fuit quo minus plenas literas dare possemus, quare breuitatis culpam (si vlla est) intercluso commercio in his nonagesimi octauæ corrigemus. Historia sic habet paulo altiùs repetita. Cum vix annus à Collegij fundatione auspice Magdalena Vlloa matrona clarissima, iuxtaque beneficentissima completeretur, ad hunc portum militum cohors appulit ex minore Britannia, quorum ducenti morbofi erant, & in Nosocomio à nostris manè & vesperè, tum consolationis, tum maximè confessionis ergò visitati. Neque erat domi requies: nam sani sacramentorum causa collegium frequentabant. Et cum Pater Rector Petrus Orejon huius Christiani operis dux & auctor esset, febrem contraxit, quæ pustulis obortis quasi notis quibusdam à reliquis febribus solet internasci, & omnium maximè formidari, cumque morbus in dies gratior esset, mirabilem nobis virum eripuit. Abulæ natus erat nobilibus parentibus, operarius infatigabilis, quique in missionibus admodum laboriosis multos annos contriuerat. Nam Burgensium montium incultos incolas erudire non intermisit, erat sancti hominis inuicta patientia, & charitas prædicanda.

NEQVE suspicio pestis abfuit, quæ nauigijs inuecta ex quodam portu Gallix Sanctanderium primò funesta-
 uit,

uit, & ad varia Hispaniæ loca peruasit, cum infinita strage mortuorum, & terrarum salubrium sollicita custodia. Ut primum pestis nostram infecit Vrbeculam, qui fugere ciues poterant, terga verterunt: ipseque loci Iudex recessit ex oppido, cuius exemplo Senatus quoque migravit. Idem fecit Medicus, idem Parochi, & omnes ferè Presbyteri; quocirca necesse fuit ut nostri Sacerdotes laborantibus præsto essent, & infectorum corpus animamque curarent, quæ Nostrorum diurna, nocturnaque sollicitudo vnius anni cursum impleuit: hoc enim pestis spacium fuit. Eleemosynæ & grandes & multæ ab Archiepiscopo missæ Burgensi, cuius ditionis hic est portus, per Nostros fideliter distributæ: additæ etiam quæ aliunde quærebantur. Duo sunt Valetudinaria Nostrorum diligētia contagiosis instituta: quæsi cum medicamentis Medici, & ad humanda cadauera vespillones accersiti. Viceni, triceni que quotidie sauiente vi pestis occidebant: & cum diræ lues ab ipso principio Nostros affecisset, tamen morbi tabifici dissimulatione & Nostri diutiùs in labore perstabant, & externi Nostros securiùs appellabant. Demùm duo Patres, totidemque Fratres interierunt, vnus, qui restabat, sacerdos, glande ictus pestifera Dei clementia sospes euasit. Attactus etiam frater est tertius, & similiter conualuit. Ex Sacerdotibus quos pestis interemit, alter erat Pater Alfonsus Parraces Segobiensis, qui annos plus triginta in Societate vixerat, & professionem quatuor votorum emiserat, verumque Societatis filium dictis & factis se semper ostenderat. Alter Franciscus Conobius, cuius natale solum Medina Campi, homo simplex, & reclusus, & quem animi candor vehementer ornabat: qui in hac peste tam se virum præbuit, ut vocatus ad contagiosi cuiusdam confessionem audiendam, cum ei dixisset amicus, ut sibi caueret, respondit, Quamuis hæc mihi mortifera confessio sit, non denegabo operam meam. Reuersus
ex hoc

ex hoc officio verè pio, in morbum incidit ex ægroti cōgressu contractum, qui ei lethalis fuit. Ex fratribus peste consumptis alter Petrus Alvarez, alter Petrus Orrius vterque Societate dignissimus. Hoc ipso Sanctanderiēsis calamitātis tempore pestilentes ipsi ad Collegium veniebant confessionem inclamantes, quæ à Nostris libenter audita confestim expirabant. Nunquam vocatus est Noster aliquis, quin vsque ad intimum cubile hominis infecti intrepidè penetraret, si se fortè decumbens loco mouere non posset. Cum tamen oppidani clerici sacramenta ad ægotantium ianuas metu periculi ministrarēt. Et hæc Nostrorum charitas plurimis saluti fuit, quibus ab externis præbiteris remedium defuisset. Ergo cum honesta quædam matrona hinc leuca distans, vnum, qui solus erat, loci Præbiterum sepe vocasset, illeque aut metu non auderet accurrere, aut quia minus necessariam permittente morbo suam putaret esse præsentiam, Noster quidam periculi factus certior de nocte in equum ascendit, & foeminæ ad moriendum vicinæ confessionem audiuit, quæ non multo post animam Deo reddidit. Nostri confessarij manus à multis bonis quæ dabantur abstinuerunt, eorumque distributionem nequaquam susceperunt: neque enim committendum fuit, vt quasi turbatis aquis sui quæstus piscatores fuisse viderentur; sed occasione adiutrice inimicos reconciliarunt: pellices, & concubinas procul amandarunt: quidquid enim Nostri statuissent, pro oraculo illis erat, & sine vlla tergiuersatione parebant, fuitque ciuium læta admiratio quòd ex primis nouis Collegij incolis numero decem quinque communis salutis caula mortem tam alacriter oppetissent.

POST tempestatem Pater Prouincialis tres Patres misit, & Fratres duos, qui Collegium renouarent. At quanquam pestis iterum ac tertio recruduit, tamen Nostri quasi cum importuno hoste viriliter decertantes,
Deo

Deo auxiliante victoriam assequuti sunt, ijsque authoribus multa salutariter constituta & ad pestis remediũ, & ad mores conformandos: sacramentorum stabilita frequentia, cantilenę turpes explosę, laudabiles introductę, catechismi magna celebritas; triremes inuisuntur, quę in hoc portu hyemare solent, remiges instructi, sui officij milites admoniti, apostatę reducti. Denique perpauci quos hic habet Societas testimonio sunt, hoc esse salutare Collegium ad montanos instruendos, in quem finem Magdalena clarissima hoc domicilium aureis annis bis mille fundavit, cuius & cęterorum fructum capit in cęlo.

ET quamquam in historia Collegij Villagarfiensis dominę Magdalenę ab Vlloa mortem, & funus attigimus, tamen de eius vita, & exitu felicissimo paulò hic yberius agemus, & huiusce anni literas hac memorabili narratione finiemus. Magdalena ab Vlloa Limę neptis (qua ex familia obseruatum eos viros existere solere, qui prę fortitudine leones sint, & eas gigni mulieres, quas insignis pudicitia commendet) post necem inclyti mariti Ludouici Quijadę, quem in Granatensi regni tumultu rebelles Mauri, qui se Christianos esse simulabant, glandis ictu peremerant, se, suaque omnia Dei obsequio dedicauit. Quo autem id commodiũs exequeretur, Regis curiam relinquere statuit, reluctante Rege ipso Philippo, qui eam Madridi retinere optauit, vt quę coniugatis illustribus fœminis exemplo fuerat, etiam viduarum exemplum esset: sed neque tanti Regis authoritas, nec Ioannis Austriaci amor, cuius alumna fuerat, Magdalenam à consilio deduxerunt. Prima sedes, regia quędam domus fuit Franciscanorum, quos Recollectos dicimus, coniuncta cœnobio non longè ab Vrbe Vallisoletana. Demùm Vallisoleti confedit, ybi de mariti testamento sollicita, multo omnia plenius quàm erat iussa confecit. Nam Villagarfię nostrę

Socie

Societatis erexit infigne Collegium, cantores commodis stipendijs euocauit, capellanos instituit, & musicam diuinis officijs peragendis, & perennem chorum externorum clericorum, qui tamen Rectori Collegij parerent, stabiliiuit. Xenodochium quoque ædificauit, ædificatumque dotauit. Neque hac tam pia liberalitate contenta duo alia Collegia Societatis nostræ fundauit, Ouetense ad Astures in fide & moribus erudiendos, Sanctanderiense ad montanos Cantabriæ finitimos in Christiano officio continendos: & quia apud Astures Sanctissimum Christi corpus partim incuria, partim inopia, vel in tegulis, quod est dictu audituque tristissimum, vel in capsellis ex vilissima carta compactis seruabatur, omnibus ferè illorum Ecclesijs inauratum ex ligno tabernaculum & pixidem donauit argenteam, quo esset Christi Sacratissimi Corporis sedes honestior. Quin etiam Vallisoletano Conuersarum coenobio anniuersaria scuta mille contribuit, & quadringentos tritici modios Hispanienses (fanecas vulgus appellat:) & quamuis nobis plurima dederit, ipsa tamen erga Societatem voluntas longè maior fuit: nihil enim vehemētius optabat, quàm desertas Hispaniæ oras, & incultas plagas Societatis Collegijs, domicilijsque complere: quippe cum sibi persuaderet, vbi Societas esset ibi propugnacula veræ religionis & communis salutis parata esse perfugia: fuit eò vsque misericors, vt nemo vnquam sit pauper sine stipe dimissus, etsi vnus atque idem bis, tēve eleemosynam petiturus accederet: neque enim aut extorquendi pertinaciam, aut recurrendi impudentiam ab ijs exprobrari sinebat, quos misericordiæ distribuendæ præfecisset. Urbis Pincia, quæ eadem Vallisoletum dicitur, Valetudinaria, coenobia, publica hospitia, custodias, viduas, orbos, & honestè conditionis, afflictæque fortunæ viros ac foeminas, quibus mendicitas indecora, verecundaque esset, Magdalena liberalitas sustentabat,

bat, sibi vni parta erat, Christianamque pauperiem veste, mensa, lecto, & domestico apparatu professa, religiosis quam plurimis, quos ipse status votorum sponcione firmatus, tenuiter viuere cogit, rerum, quas sibi ipsa sumeret, vilitate præcurrebat. Cumque annos ætatis tres & septuaginta compleisset, plena non magis dierum, quam virtutum maximarum, tertio idus Iunij migravit ex vita, sacris omnibus ritè procuratis. Mors non modò turbæ pauperum flebilis, qui eam perpetuò deplorabunt, desiderabuntque; sed Optimatibus etiam, & hominibus copiosis, qui secum præclare agi putabant, quod Magdalena vel cognati essent, vel eius ætate nati. Matronæ, quæ Reges ac Reginas Christiana munificentia facilè vinceret, funus & exequias ille Deus quasi virtutis triumpho quodam honestavit, cui tam sedula mentè seruierat. Igitur Societas funeris pompam celeberrimam esse voluit, contra atque Magdalena iussisset: itaque præter assiduitatem cubiculi, septem illos dies quibus ægrotauit circumstantibus lectum multis Patribus tam ex Collegio, quam ex Professorum domo, (in quibus ipse Pater Prouincialis, qui erat Magdalena charissimus, & decumbentem consolatus est, & astirit moribundæ) in sepulturæ honore se præbuit diligentem. Vbi animam egit, Nostris tum rogatibus, tum remunerantibus, omnia Pincianæ Urbis cimbala sonuerunt, ciuitas quasi signo dato vniuersa concurrit, clerus adfuit, & cathedralis Ecclesiæ, & omnium cæterorum Religiosorum conuenere familiæ, coactę Sodalitates omnes, sua quæque insignia præferentes. Mille quingentis egenis data eleemosyna est illius misericordię monumentum, quam Magdalena semper exercuit: corpus defunctæ Illustrissimi quique Dynastæ atrati & lugubres extulerunt, at ex porta domus vltra Urbis pontem grauissimi Prouinciæ patres cadauer humeris deportarunt, tanto & tali comitatu, quantum & qualem nec Regum quidem funera

funera postulant, sed florentissima ciuitas in honoranda matrona de cunctis benè merita suo se officio fungi arbitrabatur, illiusque foeminæ funus libentissimè prosequuta est, quæ & generis claritate, & manuum largitate honorem illum suo sibi iure vendicabat. Villagarsiam usque feretrum sequentes triginta Nostri perrexerunt. Cistercienses monachi ex illustri cœnobio, quod Spinæ vocant, nostris recto cursu venientibus obuiam spectabili pompa processerunt, & funebri cantu piè & religiosè Magdalenæ parentarunt. Villagarsia curatum est funus plane regale, si tumuli granditatem, canendi modulos, luminum frequentiam, sacrorum numerum, & astantium multitudinem consideremus. Quid enim Societas omitteret, quibusve sumptibus parceret in ea honoranda quæ tria Collegia tam magnificè dotasset? Villagarsiense tam sumptuosè construxisset, tam gratis apparasset? Non enim patronum nominauit, non sepulturæ gentilitiæ onus imposuit, quæ tam multos, tamque generosos propinquos haberet: non honorum quæ possederat, partem cognatis attribuit; sed totam hæreditatem Villagarsienfi Collegio suo dilecto filio reliquit. Ergo Societas matris huius memoriam perpetuò celebrabit, nec sibi ipsa satisfaciet, etiamsi cunctis suam probet pietatem.

PRO